

Ne uzimamo to iz Aristotelovih riječi, nego iz same stvari koja je važnija i od samog Aristotela i od Platona. Aristotel je u 1. knjizi *Mudrosti*, u posljednjem poglavlju, priznao: »Svakako cjelokupno učenje biva posredstvom već prije poznatih stvari – ili svih ili nekih, te ili uz pomoć dokaza ili uz pomoć definicija.« Ali rekao je: *učenje*, μάθησις, a ne *znanost*, ἐπιστήμη; međutim, na temelju dokaza, koji u naravi ne postoji, ne nastaje nikakva znanost ili učenje; preostaje da oni, i po njegovom mišljenju, nastaju na temelju definicije. On doista nije mogao uzdrmati definiciju koja je uvedena na toliko Platonovih mjesta najistinitijim pohvalama, ali joj je ipak pretpostavio svoj pronalazak, dokaz, imenom značajno i slavno, a u stvari beznačajno, da bi sebe pretpostavio učitelju, oko čega se uvijek trudio.

No, dopustimo Aristotelu da je njegov dokaz otkriven i da je njegova primjena u znanostima vrlo velika. Međutim, što je od toga dvoga važnije?

Što je dokaz [na margini]

Dokaz je silogizam ἐπισημονικός¹², koji čini da se znade, koji tvori znanost, kad s pomoću uzroka pokazuje da nekom predmetu pripada njegova vlastita trpnja. Definicija tvori znanost o biti bilo koje stvari. Što je od tog dvoga po dostojanstvu odličnije, da li bit, ili trpnja, kad bit postoji po sebi, a trpnja samo po njoj? Koja je po naravi prije?

Definicija služi svim bićima, dok dokaz samo trpnjama, i to ne svima, nego vlastitim. Definicija se tvori i dovršava s malo riječi, jednom jedinom tvrdnjom. Dokaz se, naprotiv, može tvoriti samo silogizmom s mnogo više truda, i to ne bilo kakvim silogizmom, nego onim koji se tvori od premisa vrlo teških i s obzirom na pronalaženje i s obzirom na spoznavanje. Bi li itko bio tako

¹² Usp. ARIST. A Po. 71b.18.